

En als dan van publieke, voor ieder constateerbare kenmerken dit gezegd wordt, hoe moet het dan met de goede werken, die volgens Melchior Leydekker „signa“ (kenteekenen) des geloofs zijn? Hij zegt er bij: „habet autem fides certitudinem suam: het geloof heeft zijn zekerheid niet uit die „signa“, doch uit Gods beloften. Het zij zoo. Maar De Veldkamp wil dan anderen, die het met Leydekker eens zijn, verzoeken, een gravamen tegen de belijdenis in te dienen (ook al zijn ze 't met den Catechismus eens). Laat hem zelf liever een gravamen indienen: 't zelfonderzoek der valsehe en der ware kerk gaat op die manier heelemaal teloor. En ons onderzoek ook.

Latente openbarheden!

In gewone tijden zou men zoo iets laten loopen. In deze dagen van verontrusting der kerk evenwel onder felle aanklachten tegen hoogleraren der V.U., onder steunverleening ook van De Veldkamp, legt men toch even den vinger bij zulk een paradox.

K. S.

Het conflict aan de Vrije Universiteit en de kerken.

Indien ik voor mij meende, dat Prof. Dr. V. Hepp terecht zijn collega's aan de V.U. beschuldigde, of, indien men de V.U. nog ongenoemd kon laten in de huidige bespreking der polemieken van Prof. Hepp en Prof. Kuiper, zou ik er geen oogenblik aan denken, het onderstaande te schrijven. Het zou dan zeker worden uitgelegd als visschen in troebel water.

Nu ik evenwel den aanval van Prof. Hepp veroordeel, en de V.U. openlijk in geding gebracht is, nu mag ik wel vragen: wat wil nu eigenlijk de Vrije Universiteit?

Men heeft zoo vaak gezegd: de V.U. wil vrij zijn van de kerk. Maar als er jaren lang aan de V.U. opvattingen geleerd worden (ook aan alle a.a. predikanten, die daar studeeren), dan hoort men niets van de V.U. zelf. En de verband-deputaten rapporteeren: „aan Den Haag-West voldoen we niet“ (zie de Acta).

Doch dan worden ineens de kerken opgeroepen. Die moeten spreken, al weten ze van niets. De V.U. zelf zwijgt. Zou men maar liever niet wat blijmoediger oordeelen over den band aan de kerk? Voor ieder, die in de gereformeerde kerk belijdenis deed, is de band aan die kerk geen dwang, doch vrijheid, ook al is hij professor. En als de kerk spreken kan, daar, waar een universiteit zwijgt, dan is die kerkelijke band nog zoo hinderlijk niet.

De kerk moest en zou spreken. Goed. Zij is op het voorstel ingegaan. Een commissie is benoemd. Maar nu komt één der commissieleden (Prof. Hepp) haar werk storen, door alvast tegen het andere commissielid openlijk op te treden. En een andere hoogleraar der V.U. (Prof. Kuiper) juicht het toe. Ik versta dat niet. De advertentielezende leden der synode wisten, dat Prof. Hepp zou gaan schrijven. Maar de synode wist het niet. En zeker wist ze niet, wat hij zou gaan schrijven. De reeds vóór de synodevergadering gepubliceerde klacht over „oorspronkelijkheidsziekte“ is wel minder prettig, maar men kon die naast zich neer leggen, als men eenmaal de wetenschappelijke statuur der H.H. Dooyeweerd en Vollenhoven heeft mogen bereiken. Maar deze en andere klachten, die vóór de synode zijn gepubliceerd door Prof. Hepp, halen in scherpte niet bij wat hij thans zijn collega's in de schoenen schuift. Dat Prof. Hepp dus nu verschijning

van zijn eerste brochure toch tot lid der commissie van acht (commissie van onderzoek) benoemd is, gaf hem dus geen vrijbrief, om nu maar lustig verder te gaan, denkende: men heeft mij benoemd, wetende wat ik van plan was te gaan doen. Hoeveel synodeleden hadden al gelezen wat hij in zijn eerste brochure had geschreven? Misschien nog wel niemand. En hoeveel synodeleden konden nadenken over de al of niet wenschelijkheid zijner benoeming, gegeven zijn brochures? Schier niemand. De commissies worden voorgesteld in 't laatste moment; ze gaan bijna allemaal zoo maar onder den hamer door. Tijd om rustig na te denken heeft niemand. Die de voorstellen doen, denken zich de benoemingen in. De synode als zodanig niet. Bovendien: toen Prof. Hepp zijn eerste brochure geschreven had, wist hij niet, of er een commissie van onderzoek komen zou. En nog minder, wie er allemaal in zouden komen. Als hij nu zijnerzijds de benoeming aanvaardt, moet hij niet daarna zijn mede-commissieleden beschuldigen op de bekende manier. Dat is in strijd met alle regelen voor samenwerking. M.I. had Prof. Hepp of zijn brochures moeten inhouden, of geen commissielid hebben willen zijn. Thans staat de zaak zoo: kwesties der V.U. worden naar de kerk verwezen; de kerk begint; en dan komt een tweetal professoren der V.U. de kerk weer storen, en de commissieleden onderling bemoeilijken (als 'teene hoogleernaar-commissielid 't andere beschuldigt van afwijking van de belijdenis). En en passant komt dan nog de stem van Prof. Hepps medestander (Prof. Kuiper) roepen om een spoedige synode. De commissie dan maar weer stopzetten?

Tenslotte: men heeft zoo vaak gezegd: alleen een universiteit kan promoveeren; want: de faculteiten zijn één en de eenheid der wetenschap loopt gevaar, als een faculteit promoveert op eigen naam. Men kan nu zien, wat er van die samenspreking der faculteiten terecht komt. Men spreekt niet samen. Ik verwijt dat niet. Ik weet te goed, dat promoveeren anders toegaat, dan de goedbedoelende schare onder het lezen van zulke vertoogen onwillekeurig zich voorstelt. Maar waarom worden dan dergelijke ideologieën nog steeds gebruikt om de hogeschool der kerken het promotierecht te betwisten? Men betwiste het vrij. Maar dan op andere gronden. Samenwerking van faculteiten? Wie over de ziel promoveert bij Prof. Hepp gaat een anderen kant uit dan wie het bij Prof. Waterink zou doen. En wie het bij Prof. Vollenhoven doet, gaat nog een derden kant uit. Nog eens: ik vind dat heel gewoon en begrijpelijk. Maar ik vind het heen-en-weer-werpen van de kerk tusschen opinies, die de V.U. zelf niet eens aanvaarden kan, een beetje luid.

Laat de V.U. haar eigen zaken doen. En de kerk de hare. En laat ons allen nuchter zijn. Laat de V.U. haar eenheid niet prijsgeven zonder noodzaak. En laat de kerk niet bemoeilijkt worden in het hare. En laat het Kuiperhuis geen moeite met Kerstenianen e.d. krijgen vóór de verkiezingen, doordat twee professoren der V.U. openbare aanklagers worden van hun collega's. En laten de vrienden van het beginsel der V.U. eens nadenken, eer ze applaudiseeren, hetzij naar den eenen, hetzij naar den anderen kant. We kunnen allen uit de onprettige historie der laatste dagen leeren. Ik zeg dit alles vrijmoedig, want zakelijk heb ik 't eerst in besloten kring gezegd. In September 1936 en in Februari 1937.

K. S.

Het dieptepunt bereikt?

In de reeks van Prof. Hepps brochures schijnt de brochure III (over de vereeniging van de beide naturen van Christus) het polemische dieptepunt thans bereikt te zijn.

Ook deze brochure richt zich tegen Prof. Vollenhoven. Het blijft dus nog een conflict binnen de V.U., zij het dan helaas uitgedragen naar buiten. Hoe ver het gaat met Prof. Hepps aanvallen blijkt uit zijn laatste paragrafen (Hoofdstuk IV). Het „hoogst ernstige van“ is afwijking wordt in vier opschrikkende kopjes aangeduid:

- § 1. De eenheid des Persoons verbroken.
- § 2. De Middelaar gedeeld.
- § 3. Christus als „mensch“ vernederd.
- § 4. Geen verzoening voor onze zonden.

Er is dus weer copie voor De Kersten en anderen. Er zijn er ook, die zeggen: ik geloof dat niet. En ik wilde wel, dat ik kon gelooven, dat de schrijver me de aangevallenen gesproken had, eer hij een dergelijk vonnis publiceerde. Later kom ik ook op deze zaak terug.

K. S.

Rondom den aanval van Prof. Hepp.

Heel velen in onze kerken zijn bewogen, ontroerd door den ontzaglijk felle aanval van Prof. Hepp op zijn collega's de Proff. Vollenhoven en Dooyeweerd en op den heer Janse. Ze worstelen er mee. Ze probeeren te verstaan waarom een dergelijke aanval noodig was, waarom hij nu werd opgezet, of hij ondernomen werd na langdurige, en blijkbaar onvruchtbare, samensprekingen, zoodat een publieke daad noodzakelijk werd. Immers, was men binnen den universiteitskring te overeenstemming geraakt, dan zou daarmee alle „ernst“ ook in de kerken zijn weggenomen. Hoe lang men over deze en dergelijke vragen nadenkt, des vreemder en raadselachtiger wordt Prof. Hepps zweefslag in de richting van de genoemden.

Aan ontzettende dingen hebben dezen zich naar Prof. Hepps meening schuldig gemaakt! Waarheden, sinds de apostolische eeuw door de kerk beleden, zelfs in min zuiveren vorm door heidenen aanvaard, zouden ze verwerpen! (p. 7.) De Geref. belijdenisschriften werden t.a.v. de in geding zijnde punten door deze heere genegeerd! (p. 25, 79.) Met den geestelijken dood, de ontzettende werkelijkheid in het menschenleven wordt niet gerekend: er is geen plaats voor in hun systeem! (p. 20, 30, 62.) Door „exegetische gelijkschakeling“, de uitschakeling van die Schriftgegevens, welke ze niet gebruiken kunnen, en 't indragen van eigen gedachten in de Schrift, knoeien de genoemden met het Woort van God. (p. 52 v.) Zelfs komen deze mannen in flagranten strijd met wat de belijdenis leert omtrent de plaatsvervangende voldoening van Christus. (p. 61.) Een van hen zou zelfs leeren, dat er in den menschen geen plaats is voor een ziel, waar de Heilige Geest Zijn wederbarend werk begint. (p. 31.)

Men ziet, het requisitoir is vernietigend. Zou er in de laatste eeuw ooit een dergelijke ontzettende aanklachtenreeks door een Gereformeerde tegen medebroeders zijn ingediend?

+

weten uit de rapporten van den bevelvoerende officier.

Positief gaat de Heiland dan het karakter van het Messiaansche Koningschap omschrijven op de vraag van den stadhouder: „Maar een koning zijge dan toch? Al is het dan niet in den zin, dat de Joden er aan gaven“. Zijn rijk is een rijk der waarheid. Het is een koningschap zonder politieke tendenzen; maar zuiver en alleen met godsdienstige bedoelingen. Alleen zij zijn dan onderdanen, die uit de waarheid zijn. Pilatus weet dus meer dan genoeg! En met zijn cynische opmerking: „Wat is waarheid?“ constateert hij de jurist: „'t Is dus toch een zaak van religie! Maar wat heb ik voor mijn rechterstoel daarmee nu toe te maken? Uw zaak hoort hier niet thuis.“

En zoo heeft nu de Heiland van Zijn kant en voor gezorgd, dat de stadhouder de quaestie goed beoordeelen kan en heeft Hij de verkeerde beschouwing der Sanhedristen weersproken. Ook daarin heeft Hij den wil des Vaders gedaan. Zich bereid verklaard tot den dood.

+

IV. Resultaat van het verhoor medegedeeld: Luc. 23:4; Joh. 18:38.

Pilatus komt nu weer uit het rechthuis en maakt aan de Joden het verloop van het verhoor bekend. En hij constateert, dat hij in dezen menschen geen schuld vindt van het Hem door Zijn volk toe laste gelegde. Zoo komt het proces op een doodspunt. Tegenover het officiële spreken der Joodsche aanklagers: „Wij hebben bevonden“ plaatst nu Pilatus de officiële verklaring: „Ik vind geen schuld in dezen mensch“.

+

V. De aanklacht verscherpt. Luc. 23:5. Maar de Sanhedristen hebben al heel vlug gemerkt, dat hun zaak nog niet hopeloos is. Ze hooren wel, dat Pilatus alleen maar zegt: „Ik vind geen schuld in Hem“. Maar niet: „In Hem is geen schuld“. M.a.w. zij moeten hun aanklacht tot le

Juis
doem-
losser
dit d-
Daa
bekem
colleg
Kerke
Hoe
van e
bare
had
perso
Ma
hoog
leerl
voor
hoven
Calvin
Hepp
zijn b
p. 17
p. 30
nu is
jaar v
gewar
Of an
broch
veel c
't is
mede-
Prof.
naar
ring v
Zelfs
den t
wat i
versch
Vollen
twee
18 Fe
volget
„C
Voll
doot
pers
Wij
uitg
Het
hoven
„der
Calv
refo
Indi
zoo
daar
vern
arbe
sche
love
sche
van
bes
sys
en
wa
ove
nu m
er toe
zij de
versch
vaarlij
ging
nu:
sprak
poli
bewe
schap
einde
met 2
voort
daar
dat Gi
VI.
derz
Pili
het p
van C
den r
delijk
voord
Horo
zoo k
Dal
ter di
uit de
juist
vraag
keizer
dezen
pogin
Her
doo
den I
heeft
bied
tot le

POPULAIR-WETEN SCHAPPELUKE SCHEISEN

„Het Proces tegen Jezus van Nazareth“.

IV.

Het Eerste Proces voor Pilatus.

II. De aanklacht der Joden. Luc. 23:2. Wij komen nu aan het begin van de behandeling van Jezus' rechtszaak door Pilatus. De Joden komen nu met hun aanklacht voor den dag. Het is niet Johannes, maar Lucas, die ons den inhoud mededeelt: „En zij begonnen Hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert, en verbiedt den keizer schattingen te geven, zeggende, dat Hij zelf Christus, de Koning is“. (Luc. 23:5.)

Uit deze aanklacht blijkt al heel duidelijk, dat de Joden zich niet willen begeven op het terrein der godsdienstige quaesties. Ze weten te goed, dat zij op deze wijze bij den stadhouder niets verder komen. Zij komen met een aanklacht op politiek gebied. En beweren dus: Jezus komt op tegen het wettig gezag der Overheid, tegen de soevereiniteit van den keizer aller romeinsche onderdanen. Jezus heeft zich schuldig gemaakt aan majesteitsschennis. Hij is staatsgevaarlijk! En dat ligt niet alleen aan dezen mensch uit Nazareth. Maar dat ligt aan zijn ambtelijke aanspraken. Hij noemt zich n.l. de Messias en dat sluit in zich dat deze koning is, die zich dus vanzelfsprekend stelt tegenover den keizer. En met deze aanklacht hebben de Joden niet alleen dezen Messias, maar iedereen, die zich als Messias opwerpt, ja! het Messiaansche ambt zelf staatsgevaarlijk beschouwd als in strijd met de verheven majesteit van het keizerlijk gezag.

Voorts omschrijven zij dan Jezus' wandaden nauwkeurig. Want Hij heeft den Messiaanschen

opstand systematisch voorbereid met het doel zelf koning te worden en den keizer uit het land Israëls te verdrijven.

Want Hij verkeert het volk, d.i. Hij brengt het volk in onrust. Voorts belemmert Hij de inning der belastingen. Niet alleen dus, dat Jezus de menschen ontevreden maakt over de schattingen, maar ook, dat Hij aan de inning zelf in den weg staat.

Nu, deze aanklacht was ernstig genoeg. Vooral in een land, waar weigeren van de belasting het begin van oorlog is. (cf. K. S. „Christus in Zijn Lijden“, II. 311/13.)

+

III. De aangeklaagde verhoord. Luc. 23 vs 3, Joh. 18:33-38.

De stadhouder gaat nu binnen het praetorium-gebouw en ondervraagt den Heiland. „Zijt gij de Koning der Joden?“ Pilatus gaat dus terstond van de gedachte uit, dat de omschrijving der Joden van het Messiaansche ambt goed is. Maar dat is een fout van hem. Hij heeft niets te maken met de exegeze der Joden, maar alleen met de bedoelingen van den aangeklaagde zelf. En dat bedoelt de Heiland nu uit te spreken met Zijn antwoord: „Zegt gij dit van uzelf, of hebben het u anderen van Mij gezegd?“

Wanneer dan Pilatus antwoordt: „Ben ik een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben u aan mij overgeleverd; wat hebt gij gedaan?“ dan staat de zaak eerst anders! Pilatus moet erkennen, dat hij als stadhouder nooit aanleiding heeft kunnen vinden om Jezus gevaarlijk te achten voor de rust. Indien de verklaring der Joden van het Messiaansche koningschap juist was geweest, dan zou Jezus toch allang gerapporteerd zijn geweest. En zoo vraagt de stadhouder nu ambtshalve naar het gedrag van Jezus en naar diens verklaring van Zijn optreden.

En dan omschrijft Jezus allereerst negatief het doel van Zijn Messiaansche rijk. Het is toch geen aardisch rijk. Want dan was er wel gevochten bij Zijn gevangenneming! Nu, dat kon Pilatus